

Kassai-Végh Miklós

J e g y z e t l a p o k b ó l

1. Egy folyamatról

Hosszú évek során szerzett tapasztalat mondatja velem: kezdetben volt, hogy különböző rendű és rangú emberek panaszoltak fel, vagy soroltak elő panaszalanul olyan összejöveteleket, találkozásokot, értekezleteket, amelyek a körültekintő előkészítés, a várakozó nekibuzdulás ellenére a semmitmondó közöny légüres terében fosztotta meg résztvevőit a jobbító eredményesség örömétől. Rákérdezésre el sem tagadták, hogy többnyire a jelenlevők „jóvoltából”, meghatározatlan, vagy ki nem fejtett indítékú tartózkodása okán.

Aztán mindinkább kezdett megszűnni a rácsodálkozás az olyan kisebb-nagyobb volumenű megbeszélésekre, amelyek a régebbiektől eltérően véleményütköztető, szellemet mozgató eszmecserévé izmosodtak. Az eredményesség ténye ugyan ekkor még nem mutatkozott meg minden alkalommal: a szabad véleménynyilvánítás korábban is nyitott útjain meginduló folyamatban – megélt vagy áthagyományozódó történelmi tapasztalatok következtében, s kellő előkészültség híján – elsősorban a befolyásolni szándékoló szólásra esett a hangsúly; mindez viszont nem párosult kellően megalapozott ismeretek, a kompetens felelősség érzetének eszközrendszerével. A történelem a lehetőségek felhasználására már

igen, egészségesen közérdekű kihasználására azonban még nem tanította meg alakítóit.

A harmónia megvalósulásának tendenciája azonban már egyre reménykeltőbben alakul: a cselekvő részesség szóbeli kifejezésre juttatásának alapja mindinkább a tevékenyen alakító cselekvés, az együttgondolkodás nemesítő erjedésének kovásza, a felelős és kimutatható rész munkálkodás. Az indulatokat meggyőzte a józan értelem, az akarnokságot az átgondolt és megfontolt belátás.

Mindez ma még természetesen nem érvényes közéletünk minden területére, s közel sem ad okot bármiféle hurraóptimizmusra.

2. A megtapasztalás

Voltam magam is részese nemegyszer olyan „megváltónak” ígérkező találkozóknak, melyek előzetes ismeret-cím szerint a „fent” és „lent” egybehangzó kívánsága szerint kifejezetten nem kisszerű kérdések megvitatására, megoldására voltak hivatottak. S amelyek végül a feszültségek tágitásának, az ellentmondások élezésének, a közgondbéli megoldások lehetetlenségének irányába igyekeztek elmozdítani a szűkebb-tágabb közvélekedést. Utkeresés? Összhang hiánya? Felkészületlenség? Ilyen-olyan indítékú tudatosság? Ezt eldöntenem ma már szinte lehetetlen. Marad viszont a

tény: a közszellemet gerjesztő, ám közgondjainkat megoldáshoz közelebb nem segítő „magánbelépők” logikátlanul sorra fűződő vonulata. Távól a ma és itt megvalósítható lehetőségek konkrét felvázolásától. A tudatosan felépített stratégiai és taktikai politikai (művelődéspolitikai) elképzelések jelenlétében természetesen egyszerű egyértelműen dönteni. A történések azonban történések maradnak, s hatásuk is visszavonhatatlan, avagy nehezen korrigálható.

3. *Egy tanácskozás közvetlen ap-rójául*

A közügyek jobbítása nyilvánvalóan csupán akkor juthat érvényre, ha különböző szintű közösségei, legyenek ezek állami-közigazgatási egységek, a gazdasági szektor tartományába tartozó üzemek, vállalatok, mezőgazdasági termelő kollektívák, vagy éppen humán értelmiségiek különféle társulásai (iskolai munkaközösségek, publikációs fórumok, irodalmi-művészeti műhelyek) eleve helyesen értelmezik a társadalomépítés politikai stratégiáját és taktikáját, nem vonatkoztatnak el külső és belső állapotaink meghatározottságaitól, következőképpen sem mértéken felüli, sem mértéken aluli felelősséget nem tulajdonítanak annak a tanácskozásnak, aminek áttekintő méltatására megelőző írásunk törekszik. Ez esetben ugyanis olyan, általánosan visszhangkeltő tanácskozásról esik szó, amely egyaránt érint ideológiai-politikai-gazdasági-kulturális területeket – elemző igénytel tisztázó szándékot, nézeteltéréseket tisztító, szembenállásokat tisztító indítékkal. A vita felkeltésének igényével, de hangsúlyozottan (megfogalmazottan) nem a deklaratív lezárás szándékával.

4. *Hivatkozások kommentár nélkül*

„Történelmi utunk bizonyította, mindig azoknak volt igazuk, akik úgy gondolták és aszerint cselekedtek, hogy az Embert csak egy zavarja: az őszinteség hiánya, az, ha úgy érzi, hogy taktikáznak vele. A nyílt, igaz szó – ez segíti a közös gondolkodást és a közös cselekvést. A nép mindig a jó ügy, a szocializmus ügye mellé állt, s áll, ha őszintén mondjuk: nehezedik az út, gyere, segíts – bonyolultabb korszakban élünk, gondolkodjunk és cselekedjünk közösen. Ez igaz a tudósra, íróra, a nyilvánossághoz szóló, ezért mélyebben kell átélniük, hogy az alkotás nemcsak lehetőség, hanem kötelesség is, a bővülő szabadság egyben nagyobb felelősség is.” (Aczél György: A szabadság rendjéért)

„A kulturális-művészeti élet szocialista vonásainak erősítése érdekében is sok teendőt fogalmazott meg a XII. kongresszus határozata. A művészetpolitikának nagy felelőssége van az alkotófolyamat, a művészi munka kedvező feltételeinek biztosításában. Az eddigieknél intenzívebben, a legkülönbözőbb eszközökkel kell segítenünk az alkotók valóságismeretének, a társadalmi problémák iránti érzékenységünknek elmélyülését. A politikai bizalom, a nemzetközi és hazai valóság kérdéseibe való beavatás művészileg is megtermékenyítően hat.” (Óvári Miklós: Művelődéspolitikai feladataink a XII. kongresszus után)

5. *Felelősségeinket meghatározó végső tanulságul*

„A szocializmust építő Magyarországon emberhez méltó életet teremtett, van tehát mit félteni eredményeinken, van mit féltetni valóságunkon.” (Aczél György)